

Piezīmes un atsauces Natura 2000 teritorijas līmeņa aizsardzības mērķa (CO) noteikšanai: datu izvēle un eksperta pieņēmumi

Sugas kods:	1954
Suga:	<i>Dianthus arenarius ssp. arenarius</i>
Natura 2000 teritorijas kods:	LV0528300
Natura 2000 teritorijas nosaukums:	Ģipka
Eksperts(i):	Linda Uzule
Darbs pabeigts:	31.03.2024.
Vispārējās piezīmes:	Smiltāja nelīķe ir nereti sastopama suga Baltijas jūras un Rīgas jūras līča rietumu piekrastē. Smiltāja nelīķei ir divas pasugas – tipiskā pasuga <i>Dianthus arenarius ssp. arenarius</i> un Prūsijas smiltāja nelīķe <i>D. arenarius ssp. borussicus</i>. <i>Dianthus arenarius</i> subsp. <i>arenarius</i> lielākoties sastopama Kurzēm, tās piejūras reģionos. Savukārt <i>Dianthus arenarius</i> subsp. <i>borussicus</i> – galvenokārt aug iekšzemes reģionos – sausos priežu mežos un iekšzemes kāpu apvidos (Gavrilova 1999, Priedītis 2014). Tipiskā pasuga Eiropas mērogā ir reta – sastopama tikai jūras piekrastē Baltijas valstīs un Zviedrijā. Otra pasuga aug tālāk no jūras iekšzemē, tomēr novērots, ka nereti piekrastē abas pasugas aug kopā, un, kā atklājās 2023. gada izpēti laika, kas tika īstenota projekta “Smiltāja nelīķes un Lēzela vīrceles monitorings Natura 2000 teritorijās un starpposmos 2023. gadā”, arī piekrastes teritorijās, kas ir uz austrumiem no Rīgas, konstatēta tikai otra pasuga subsp. <i>borussicus</i>. (Latvijas Dabas..., 2023). Raksturīgākie tipiskās smiltāja nelīķes pasugas biotopi ir sausi priežu meži, pelēkās kāpas un smiltāju pļavas (Gavrilova 1999). Pelēkajās kāpās suga vairāk sastopama vietās ar zemu augāju, kur ir salīdzinoši mazs lakstaugu, sīkrūmu un sūnu segums (Laime 2010). Vietām plašas smiltāja nelīķes audzes veidojas kāpu un smiltāju zālājos (Stola 2012). Sugu apdraud ekosistēmu degradācija un pārveidošana, paplašinoties apbūves, tūrisma un rekreācijas teritorijām, pieaugot sporta un atpūtas aktivitātēm, invazīvo sugu ietekmei, un dabiskās sukcesijas rezultātā notiekot pārmaiņām augāja struktūrā un sugu sastāvā. (Laime, 2023).

Lauks	Paskaidrojums
CV_USE	4118

Lauks	Paskaidrojums																																							
	Aprēķinos izmantoti dati no 2023.g. sugas uzskaites, kas veikta projekta “Smiltāja neļķes un Lēzela vīrceles monitorings Natura 2000 teritorijās un starpposmos 2023. gadā” (Latvijas Dabas., 2023) ietvaros. Uzskaiti veikusi S. Elksne. 2023.g. sugas uzskaitē konstatēti 4118 indivīdi (Latvijas Dabas., 2023). Suga DL “Ģipka” teritorijā inventarizēta 2008., 2015. un 2023. gadā. 2008. gadā monitoringu veica I. Rove. Populācijas minimālais vērtējums bija 130 indivīdi, bet maksimālais – 160 indivīdi. 2015. gadā monitoringu veica G Strode. Populācijas minimālais vērtējums bija 75 indivīdi, bet maksimālais – 105 indivīdi (Latvijas Dabas., 2021). Atšķirības konstatētajā smiltāja neļķes populācijas lielumā pa monitoringa gadiem visticamāk skaidrojamas ar uzskaites metodikas izmaiņām (Latvijas Dabas., 2023).																																							
Unit_CV	Indivīdi Pamatojoties uz “Augu monitoringa metodiku Natura 2000 teritorijās un ārpus tām”, vaskulāro augu populācijas lielumu novērtē indivīdos (Baroniņa, 2014; DAP, 2017; DAP, 2022).																																							
Habitat	Annex I vairāki																																							
Annex I	2130* un 2140* Smiltāja neļķe DL “Ģipka” teritorijā sastopama tdivos ES nozīmes aizsargājamajos biotopos – 2130* <i>Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas</i> un 2140* <i>Pelēkās kāpas ar sīkrūmu audzēm</i>.																																							
Annex I_area_USE	3,55 ha Smiltāja neļķei piemērotā biotopu platība noteikta projekta “Smiltāja neļķes un Lēzela vīrceles monitorings Natura 2000 teritorijās un starpposmos 2023. gadā” ietvaros (Elksne, 2023; Latvijas Dabas., 2023). Sugai piemēroto biotopu izplatība DL “Ģipka” teritorijā redzama 1.pielikuma 1. attēlā.																																							
Other_area_USE	Na																																							
OK_DEN	Smiltāja neļķes populācijas blīvumi (blīvuma mērvienība – indivīdi/ha) Natura 2000 teritorijās redzami zemāk esošajā tabulā. Ar zaļo krāsu tabulā attēlots eksperta noteiktais optimālais blīvums, bet ar oranžo krāsu attēlota konkrētā Natura 2000 teritorija. <table><tr><th>N2000 vieta</th><th>CV_DEN, ind./ha</th><th>Blīvums</th></tr><tr><td>Užava</td><td>3071.65</td><td>Augsts</td></tr><tr><td>Pāvilostas pelēkā kāpa</td><td>2582.13</td><td>Augsts</td></tr><tr><td>Plieņciema kāpa</td><td>1230.19</td><td>Augsts</td></tr><tr><td>Ziemupe</td><td>1196.31</td><td>Augsts</td></tr><tr><td>Ģipka</td><td>1160.00</td><td>Augsts</td></tr><tr><td>Engures ezers</td><td>461.66</td><td>Optimāls</td></tr><tr><td>Ķemeru nacionālais parks</td><td>397.18</td><td>Optimāls</td></tr><tr><td>Slīteres nacionālais parks</td><td>315.63</td><td>Optimāls</td></tr><tr><td>Ovīši</td><td>194.40</td><td>Zems</td></tr><tr><td>Būšnieku ezera krasts</td><td>61.11</td><td>Zems</td></tr><tr><td>Ragakāpa</td><td>41.50</td><td>Zems</td></tr><tr><td>Ances purvi un meži</td><td>4.11</td><td>Zems</td></tr></table>	N2000 vieta	CV_DEN, ind./ha	Blīvums	Užava	3071.65	Augsts	Pāvilostas pelēkā kāpa	2582.13	Augsts	Plieņciema kāpa	1230.19	Augsts	Ziemupe	1196.31	Augsts	Ģipka	1160.00	Augsts	Engures ezers	461.66	Optimāls	Ķemeru nacionālais parks	397.18	Optimāls	Slīteres nacionālais parks	315.63	Optimāls	Ovīši	194.40	Zems	Būšnieku ezera krasts	61.11	Zems	Ragakāpa	41.50	Zems	Ances purvi un meži	4.11	Zems
N2000 vieta	CV_DEN, ind./ha	Blīvums																																						
Užava	3071.65	Augsts																																						
Pāvilostas pelēkā kāpa	2582.13	Augsts																																						
Plieņciema kāpa	1230.19	Augsts																																						
Ziemupe	1196.31	Augsts																																						
Ģipka	1160.00	Augsts																																						
Engures ezers	461.66	Optimāls																																						
Ķemeru nacionālais parks	397.18	Optimāls																																						
Slīteres nacionālais parks	315.63	Optimāls																																						
Ovīši	194.40	Zems																																						
Būšnieku ezera krasts	61.11	Zems																																						
Ragakāpa	41.50	Zems																																						
Ances purvi un meži	4.11	Zems																																						

Lauks	Paskaidrojums
OPT_DEN	Optimālais blīvums izvēlēts, balstoties uz eksperta viedokli, salīdzinot sugas blīvumus visās Natura 2000 teritorijās, kur suga sastopama. Par optimālo blīvumu izraudzīts Slīteres nacionālā parka blīvums – 315,63 indivīdi/ha (zemākais no optimālajiem blīvumiem). DL “Ģipka” blīvums raksturojams kā augsts.
OK_NEW	Nē.
AREA_NEW	0
OK_INT	Nē. Jautājumu par indivīdu translokāciju izskata tikai gadījumos, kad Biotopu direktīvas 17. Panta ziņojumā sugas aizsardzības stāvoklis novērtēts kā U2.
IND_INT	0
Papildus nosacījumi	Visā dabas liegumā novērojams pietiekams īpatsvars piemērotu biotopa daļu, kurās suga var izplatīties, nav būtisku fragmentējošu apstākļu, kas liegtu sugas vienmērīgu izplatību visos dabas liegumā esošajos piemērotajos biotopos. Taču vienlaicīgi novērots, ka pastāv augsts risks dabiskai pelēko kāpu aizaugšanai ar blīvām priežu audzēm, nākotnē kļūstot par mežainām kāpām. Blīvi aizaugušas teritorijas kļūst nepiemērotas smiltāja nelķes pastāvēšanai. Tādēļ rekomendēts veikt jauno ātri augošo priežu izciršanu pelēko kāpu biotopos (Latvijas Dabas..., 2023).
Cits lauks	

Izmantotā literatūra

Baroniņa, V. 2014. Dabas aizsardzības pārvalde, 2017 un 2022. Augu monitoringa metodika Natura 2000 teritorijās un ārpus tām. 20 lpp. Pieejams: <https://www.daba.gov.lv/lv/media/13936/download>

Dabas aizsardzības pārvaldes Augu monitoringa rīks.

Dabas aizsardzības pārvaldes Dabas datu pārvaldības sistēma “Ozols”.

Elksne, S. 2023. Natura 2000 teritorijas – dabas lieguma “Ģipka” vaskulāro augu sugu, sūnu un ķērpju monitoringa anketa. Smiltāja nelķe. Npublicēts materiāls.

Gavrilova, G. 1999. Latvijas vaskulāro augu flora: Nelķu dzimta (Caryophyllaceae). Latvijas Universitāte, Rīga, 104 lpp.

Laime, B. 2010. Latvijas kāpu un pludmaļu fitosocioloģiskais raksturojums Baltijas jūras reģiona kontekstā. Promocijas darbs. Latvijas Universitāte, Bioloģijas fakultāte, Rīga, 122 lpp.

Laime, B. 2023. *Dianthus arenarius* L. datu lapa. LIFE projekts LIFE FOR SPECIES „Apdraudētas sugas Latvijā: uzlabotas zināšanas un kapacitāte, informācijas aprīte un izpratne”. Npublicēts materiāls. 3 lpp.

Latvijas Dabas fonds. 2023. Smiltāja nelķes un Lēzela vīrceles monitorings Natura 2000 teritorijās un starpposmos 2023. gadā. Rīga, 116 lpp.

Priedītis N., 2014. Latvijas augi. Rīga, Gandrs, 888 lpp.

Stola, A. 2012. Smiltāja nelķes *Dianthus arenarius* L. subsp. *arenarius* populācijas vitalitātes ietekmējošo faktoru novērtējums. Maģistra darbs. Latvijas Universitāte, Bioloģijas fakultāte, Rīga, 48 lpp.

1.attēls. Smiltāja neļķei piemēroto ES aizsargājamo biotopu 2130 Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas un 2140* Pelēkās kāpas ar sīkrūmu audzēm izplatība DL “Ģipka” teritorijā. Pamatkarte: LVM GEO. Kartogrāfisko materiālu sagatavoja E. Mortuļevs*